

Viite

Asia

OSA; Oikeus- ja sisäasioiden neuvosto 4.3.2020

Ylimääräinen oikeus- ja sisäasioiden neuvosto kokoontuu Brysselissä 4.3.2020. Suomea edustaa kokouksessa sisäministeri Maria Ohisalo.

Kokouksessa on tarkoitus keskustella **muuttoliiketilanteesta EU:n ulkorajoilla** sekä niistä toimenpiteistä, joita voidaan osoittaa muuttoliikepaineen kohteena olevien ulkorajavaltioiden tukemiseksi. Tavoitteena on antaa kokouksesta yhteinen lausuma tai päätelmät.

On tärkeää, että muuttoliiketilanteen kehittymistä seurataan EU:ssa jatkuvasti ajantasaisella tilannekuvalla ja ryhdytään viipymättä tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin. Muuttoliikepaineen kohteeksi joutuneita jäsenvaltioita, etenkin Kreikkaa, mutta myös Bulgariaa, on tuettava niiden tarpeiden mukaisesti räätälöidysti ja tehokkaasti. Huolestuttava tilanne erityisesti Turkin ja Kreikan välisellä rajalla edellyttää Kreikan tukemista koko soveltuvalla laajalla EU:n keinovalikoimalla.

Asialista:

Esityslistan hyväksyminen

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Muuttoliike – Tilanne EU:n ulkorajoilla

s. 3

Keskustelu

Lausuma/Päätelmät

Hyväksyminen

Muut asiat

Sisäministeriö

PERUSMUISTIO

SM2020-00057

MMO

Niskanen Katri(SM)

03.03.2020

Asia

EU/OSA; ylimääräinen OSA-neuvosto 4.3.2020; muuttoliike, tilanne EU:n ulkorajoilla

Kokous

Oikeus- ja sisäasioiden neuvosto 04.03.2020

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ylimääräinen oikeus- ja sisäasioiden neuvosto on kutsuttu koolle 4.3.2020 käsittelemään muuttoliiketilannetta EU:n ulkorajoilla erityisesti seuraten Turkin ilmoitusta siitä, ettei se enää estä siirtolaisten ja turvapaikanhakijoiden pääsyä Eurooppaan ja ilmoituksen myötä kiristynyttä tilannetta Turkin ja Kreikan välisellä raja-alueella.

Tarkoitus on keskustella muuttoliikkeen tilannekuvasta EU:n ulkorajoilla sekä niistä toimenpiteistä, joita voidaan osoittaa muuttoliikepaineen kohteena olevien ulkorajavaltioiden tukemiseksi. Tavoitteena on antaa kokouksesta yhteinen lausuma tai päätelmät, joita valmistellaan 4.3.2020 aamulla Coreperissa. Lausuman/päätelmien sisällöstä ei ole vielä tarkempaa tietoa.

Frontexin hallintoneuvosto keskustelee viraston operaatioiden vahvistamisesta 3.3.2020. Syyrian ja Turkin tilannetta käsitellään perjantaina 6.3.2020 koolle kutsutussa ylimääräisessä ulkoasiainneuvostossa, josta niin ikään annetaan yhteinen lausuma tai päätelmät.

Suomen kanta

Suomi kannattaa muuttoliikekysymyksiin kokonaisvaltaista eurooppalaista lähestymistapaa. Tilapäisten tukitoimenpiteiden rinnalla on tärkeää työskennellä määrätietoisesti pysyvämmän ratkaisun löytämiseksi, jotta yhteiset järjestelmät toimivat sekä normaalin että korkean muuttoliikepaineen tilanteessa.

On tärkeää, että muuttoliiketilanteen kehittymistä seurataan EU:ssa jatkuvasti ajantasaisella tilannekuvalla ja ryhdytään viipymättä tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin. Muuttoliikepaineen kohteeksi joutuneita jäsenvaltioita, etenkin Kreikkaa, mutta myös Bulgariaa, on tuettava niiden tarpeiden mukaisesti räätälöidysti ja tehokkaasti. EU:n ulkorajojen suojele kansainvälistä oikeutta, ihmisoikeuksia ja ihmisarvoa kunnioittaen on ensisijaisen tärkeää.

Huolestuttava tilanne erityisesti Turkin ja Kreikan välisellä rajalla edellyttää Kreikan tukemista koko soveltuvalla laajalla EU:n keinovalikoimalla. Suomi on osallistunut

Kreikan tukemiseen virastojen (EASO, Frontex, Europol) operaatioissa ja on sitoutunut tukemiseen jatkossakin. Suomelle on tärkeää, että kaikki EU:n toiminta noudattaa kansainvälistä oikeutta sekä kunnioittaa perus- ja ihmisoikeuksia.

Suomella on tällä hetkellä 14 Rajavartiolaitoksen virkamiestä Frontexin yhteisoperaatiossa Kreikassa, ja Suomi on varautunut vahvistamaan osallistumistaan tähän operaatioon. Suomi on varautunut osallistumaan nopeaan rajainterventioon Frontexin pyynnön mukaisesti. Kreikka on 2.3.2020 pyytänyt materiaaliapua rajalleen EU:n pelastuspalvelumekanismin UCPM:n (Union Civil Protection Mechanism) kautta. Suomi selvittää parhaillaan avustumahdollisuutta.

EU-Turkki muuttoliikejulkilausuman 2016 asianmukainen toimeenpano tulee varmistaa. EU:n muuttolikeyhteistyötä Turkin kanssa tulee jatkaa yhdessä sovitulta pohjalta. Sovituista periaatteista poikkeavat Turkin toimet eivät ole hyväksyttäviä, eivätkä edistä yhteistyötä.

Pääasiallinen sisältö

Tilanne erityisesti Turkin ja Kreikan välisellä rajalla ja Kreikan toimet

Turkin rajavalvonnan aukot kohdistuvat tällä hetkellä ennen kaikkea Turkin ja Kreikan vastaiseen rajaan. Tällä hetkellä tiedossa ei ole, että Turkki olisi vähentänyt Syyrian tai Irakin vastaisten rajojensa valvontaa.

Paine Turkin ja Kreikan välisellä maa- ja merirajalla on jatkunut. Maarajalla on ollut n. 24 000 rajanylitysyritystä, kuitenkin vain harvat ovat onnistuneet ylittämään rajan. Tulijoita Kreikan saarille on ollut n. 1 500 henkilöä suotuisista sääolosuhteista johtuen. Epävirallisten tietojen mukaan maarajalle saapuneissa on erityisesti afgaaneja, algerialaisia, marokkolaisia ja syyrialaisia. Kyse on pääosin jo pidempään Turkissa oleskelleista henkilöistä, ei Idlibistä paenneista.

Kreikka on ilmoittanut aikeestaan pyytää SEUT 78.3 artiklan mukaisten tilapäisten toimien aloittamista Kreikan auttamiseksi. Neuvostolle annetaan kyseisessä säännöksessä laaja harkintavalta päättää tarvittavista toimenpiteistä, jotta yksittäiseen hätätilanteeseen ja sen mahdollisiin muutoksiin voidaan vastata nopeasti ja tehokkaasti. Esimerkiksi vuoden 2015 päätökset hakijoiden sisäisistä siirroista perustuivat tähän artiklaan. Tiedossa ei ole, mitä toimia Kreikka esittäisi. Neuvosto hyväksyy väliaikaiset toimenpiteet komission ehdotuksesta ja parlamenttia kuultuaan.

Tämän lisäksi Kreikka on tähän mennessä päättänyt mm. seuraavista toimenpiteistä: turvapaikkahakemusten vastaanottaminen laittomilta maahantulijoilta keskeytetään kuukaudeksi, laittomat maahantulijat käännytetään mahdollisuuksien mukaan välittömästi takaisin ilman rekisteröintiä Kreikassa, ja Kreikan itäisten maa- ja merirajojen vartiointi ja turvaaminen nostetaan maksimitasolle laittoman maahantulon estämiseksi.

Frontex ilmoitti 1.3.2020 Kreikan pyynnöstä käynnistää nopea rajainterventio Kreikan meriulkorajalla. Operaation tavoitteena on parantaa merirajan valvontaa lisäämällä sekä henkilöstöä että kalustoa. 2.3.2020 Kreikka pyysi nopeaa rajainterventiota myös Kreikan maarajalle.

Tilanne Bulgarian rajalla on rauhallinen, maahantulijapainetta ei ole. Bulgaria on kuitenkin varautunut mahdolliseen tulijapaineeseen lähettämällä rajalle tuhat varusmiestä

ja puolustusvälineistöä. Myöskään Kyproksen tilanteesta ei ole tapahtunut muutoksia. Bulgaria ei ole toistaiseksi pyytänyt Frontexin apua.

Muuttoliiketilanteen osalta IPCR-kriisimekanismi on edelleen aktivoituna korkeimmalle tasolle. Syyrian, Turkin ja Kreikan tilannetta käsiteltiin 2.3.2020 IPCR:n korkean tason pyöreän pöydän kokouksessa.

Suomen tukitoimet Välimeren alueella

Helpottaakseen Välimeren alueen unionin ulkorajavaltioissa olevien turvapaikanhakijoiden humanitaarista tilannetta, valtioneuvosto päätti 27.2.2020, että Suomi ottaa vastaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia turvapaikanhakijoita, ensisijaisesti yksintulleita alaikäisiä sekä yksinhuoltajaperheitä, joilla on todennäköisesti perusteita saada kansainvälistä suojelua ja jotka tulevat maista, joissa on erityisen heikko turvallisuustilanne kuten Syyriasta ja Afganistanista, yhteensä enintään 175 henkilöä. Hakijoita voidaan vastaanottaa Kreikasta, Kyprokselta, Maltalta ja Italiasta sen mukaan, missä henkilöiden tilanne on vakavin.

Maahanmuuttovirasto (Migri) jatkaa osallistumista turvapaikka-asioiden tukivirasto EASOn operaatioihin vuonna 2020 neljällä asiantuntijalla. Ensimmäinen komennus kohdistuu Kyproksen operaatioon. EASOn operaatioita on kuluvana vuonna käynnissä Italiassa, Kreikassa, Kyproksella ja tuoreimpana kesäkuusta 2019 alkaen myös Maltalla. Vuonna 2019 Migri osallistui EASO:n Italian, Kreikan ja Kyproksen operaatioihin. Yksi asiantuntija toimi Kyproksella Nikosiassa ja lokakuun alusta Kreikassa ja Kyproksella asiantuntijat työskentelivät haastattelutehtävissä ja kansallisen turvapaikkaprosessin tukena tehden turvapaikkapuhutteluja ja päätössuosituksia. Kyproksella oli myös yksi korkeamman profiilin asiantuntija Pournarassa käynnistämässä uuden leirin toimintaa. Italiassa asiantuntija on osa liikkuvaa tiimiä ja toimii lähinnä Dublin-rekisteröintien parissa.

Rajavartiolaitos tukee Kreikan ulkorajavalvontaa Frontexin kautta. Vuonna 2019 Rajavartiolaitos osallistui Frontexin operaatioihin yhteensä 16 henkilötyövuoden panoksella. Tällä hetkellä Rajavartiolaitoksen henkilöstöä on Frontex-operaatioissa muun muassa Kreikassa, Italiassa, Albaniassa ja Bulgariassa.

Kreikan ja Turkin välisellä merirajalla on käynnissä yhteisoperaatio Poseidon, jossa on tällä hetkellä Suomesta Rajavartiolaitoksen partiovene ja yhteensä 14 rajavartiomiestä eri tehtävissä. Operaatioon osallistuvalla Rajavartiolaitoksen henkilöstölle annettiin perjantaina 28.2.2020 lupa ylitöiden tekemiseen, joka lisää operatiivisen toiminnan ajallista kattavuutta. Suomi osallistuu myös Frontexin nopean toiminnan reserviin Eurooppalaista raja- ja merivartiostoa koskevan asetuksen mukaisesti. Rajavartiolaitos vastaa osallistumisesta. Suomella on velvoite lähettää tarvittaessa 30 henkeä nopeisiin rajainterventio-operaatioihin. Lisäksi Suomi on ilmoittanut nopean toiminnan kalustoreserviin yhden partioveneen ja yhden nopean veneen. Frontex pyytää Suomelta tarvittavat henkilöstö- ja kalustoresurssit sen jälkeen, kun virasto ja Kreikka ovat sopineet operaatiosuunnitelmasta.

Unionin pelastuspalvelumekanismiin (UCPM, Union Civil Protection Mechanism) kautta voidaan koordinoida apua luonnon sekä ihmisen aiheuttamissa katastrofeissa sekä EU:ssa ja sen ulkopuolelle. Kreikka on mekanismin kautta 2.3.2020 pyytänyt materiaaliapua (mm telttoja, lämmittimiä, hygieniatuotteita yms.) Kreikan ja Turkin raja-alueelle. Suomi selvittää parhaillaan mahdollisen avustuksen lähettämistä. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi teltat ja huovat.

Suomen poliisi on osallistunut Europolin Guest Officer (GO) -nimikkeellä olevien rikostutkijoiden pooliin syksystä 2016 alkaen (4 poliisimiestä). Lähetettyjen tehtävät kestävät kolme kuukautta kerrallaan ja työnkuvana on Kreikan ja Italian hotspoteissa sekä Kyproksella isäntäjäsenmaan tukena tehdä tiedustelua maahanmuuttajien joukossa olevien riskihenkilöiden löytämiseksi. Viimeisin poliisimies palasi tehtävästä Etelä-Italiasta joulukuussa 2019. Suomen poliisi on ilmaissut Europolille Suomen sitoumuksen poolin jatkamisesta ja uusien poliisimiesten rekrytoinnista. Europol määrittää pooliin osallistuvien sijoituspaikat ja tehtävät viraston tarpeiden mukaan. Toistaiseksi Suomesta on osallistuttu tehtäviin sekä Italiassa että Kreikassa. Lisäksi poliisi on lähettänyt neljä poliisimiestä Frontexin palautuspooliin Lesboksen saarelle Kreikkaan marras-joulukuussa 2018. Toista vastaavaa pyyntöä Frontexilta ei ole tullut.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 3.3.2020

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 4.3.2020

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

SM/MMO, Kukka Krüger, p. 0295 488270
 SM/MMO, Katri Niskanen, p. 0295 488672
 SM/RO, Matti Pitkäniitty, p. 0295 421131
 UM/Johanna Lammi, p. 0295 351898

EUTORI-tunnus

Liitteet

Viite

LIITTEET

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi
